

'החיות' - המודל החינוכי להצלחת הנער

תשפ"ד | גליון 22

חיי שְׂרָה

הזולת, ק"ו בעיני רבו או בעל שמכות אחר, משחקת אצל תפקיד נכבד. ולכן הבעת האימון בנער ובכוחותיו, המועברת ומשודרת דרך העיניים, שפת הגוף או ע"י דיבור מפרגן ומשבח - מעצימה במיוחד, היא פשוט עשויה להביאו לידי פריחה והצלחה מעל ומעבר למשוער, הן עתה והן ללוותו בהמשך דרכו בחיים...

ת יות - אל מול ההתלהבות הלוהטת המצויה בשפע סביבות לכל הבלי העולם הזה, זה לעומת זה, נשקיע גם אנו מאמץ לגבי הגישה לכל דבר שבקדושה - תורה, תפילה, שבת קודש, דבר-מצוה שיהיו הכל בתערת קודש, ובשמחה.

חברה - חברים טובים, חיי חברה מהנים, חבורה שמתנהלת כדבעי, מוסד החברותות, חברים לחדר בפנימיה, כל אלו מהווים מרכיב נכבד בחיי הצעיר. הם גם תנאי רוחני לא מבוטל שהרי 'או חברותא וכו' (תענית כג.) ו'אין התורה נקנית אלא בחבורה' (ברכות סג.)... נעשה את כל שבידינו כדי לסייע לזה, כגון ליצור **חברותות** מתאימות, לדאוג ל'רוח' ישיבתית ראויה. בד בבד **ללמד תקשורת** נכונה, והתמודדות ראויה בחברה, כך נטיב ונשפר את חיי הרוח והרגש של הצעיר דנן.

ובענין זה, הבה אשתפכס, קוראים יקרים, במה שהנני עצמי חוֹהָה במסגרת ימי עיון וסדנאות בתחומים נחוצים אלו שבס"ד אני זוכה להנחות ולהעביר בישיבות הקדושות ובתתי"ם, בכל פעם מחדש זה פשוט מרנין לב לראות כיצד הצעירים צמאים לשיח ודיון בתחומי חברה. ומעשים שבכל יום, שהנני מקבל דברי משוב (feedback) חמים המתארים את ההשפעה הרבה של הדיונים הללו, כמה שהעצות והכישורים הללו היו תועלתיים במיוחד עבורם, עד כדי ששינו לבחורים את החיים.

חסידות - אחד החידושים של תנועת החסידות היה להחשיב כל עשייה שבקדושה, ולהפליג בערכה של כל התקדמות גם הפעוטה ביותר - "כמה המעשה הזה חשוב ויקר בעיני ה'". כמו כן לעשות עסק, מצב, רעשי' ושמחה מסביב לעבודת ה' כגון ההכנה למצוה, ועידוד הטהרה והשירה וכו'. התייחסות כזו מרוממת את נפש הבחור, ומחברת את לבו לבוראו.

חוויה - 1. וְיָהִי אִישׁ מְצַלֵּיחַ (בראשית לט, ב). אין חוויה בעולם כזו המשאירה טעם של עוד, כמו **חוויות הצלחה**. ולכן ה'קונץ' הוא להביא את הבחור לידי **סיפוקים רוחניים**. ובכלל חשוב לגרום לכך שייצא התלמיד עם **תחושה** שבפועל יש לו **הישגים ביד**. **חוויות חברתיות** כמו יציאות ופעילויות משותפות. אין כמו שבת מרוממת כדי להביא את הנשמות להתעלות לאורך זמן. אישי חינוך מעידים: לעתים יכולים דרכם להגיע להישגים שבשום דרך אחרת לא היינו מגיעים אליהם.

חיבור - יותר ויותר מדברים על המושג **התחברות**. ניתן כיום לשמוע ביטויים כמו "אני מתחבר/לא מתחבר". ואכן כמה נחמץ הלב לראות צעירים 'מנותקים' או בביטוי כואב אחר 'חלולים'. אם המצב בישיבה הוא של תלמידים העומדים בכללים ובחוקים שהצבנו, או ששורר שקט תעשייתי בישיבה... זה אומנם מעניק לנו - מנהלי המוסד - תחושה נפלאה של סיפוק ורוגע. אולם כדי **לחנך ב'אמת'** ההכרח ליצור **התחברות של אמת**, ואידך זיל גמור.

"וַיְהִי חַיֵּי שְׂרָה מְאֹה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שְׂרָה" (בראשית כג, א)

לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו: **בת ק' כבת כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא. ובת כ' כבת ז' ליופי.**

מי לא היה חפץ לקבל 'מתכון' (formula) - כיצד לזכות לחנך את הילדים באופן שיהיה **בן כ' כבן ז'** - לתום וליופי רוחני!! האם לא היינו רוצים לראות בבחורנו המגודל את התמימות והחן שהיה נסוך על פניו בשנות ילדותו? כמו כן נתהה, האם ניתן לשמר את הרצון, השאיפה והמעוף שטבועים בצעיר הנמרץ, שימשיכו ללוותו גם כי יזקין, ועד זקנה ועד שיבה בהיותו **בן ק'** לא ינוס לַחַה.

והנה הבשורה הטובה היא שבעזרת ה' **ניתן** לחנך, להעצים ולהשפיע על צעירי הצאן, צאצאינו ותלמידינו, ולהטמיע בקרבם את ערכי הנצח, באופן שהדברים ייחרטו בלבבותיהם, ויתמידו לפעול פעולתם **לאורך ימים ושנים**.

אלא מה? הדבר יצריך השקעה מצדנו, אך התוצאות בעז"ה תהיינה טובות וכדאיות. כללי החינוך ודרכי הפעולה דלהלן יוכיחו את עצמם ככלים עוצמתיים להנחלת חינוך אמיתי ושורשי, שיחדור ללבבות הצעירים וישמר בקרבם את כל הטוב והאפשר שפגשו בילדותם, אף יעצים אותם כדי לילך מחיל אל חיל ולפרוח בהמשך.

לפנינו, כללי זהב שסייעונו בעז"ה להחדיר כח ואנרגיה, לתוך עומק לבותיהם של נערי בני ישראל, ולהותיר שם רושם חינוכי עז שימשיך לגדול איתם, והכל מתוך שמחה וחיות.

הכללים הללו נכתבו בעבור אישי החינוך לצעירי הצאן בשנות הבחרות, אם במסגרת הישיבות הקדושות או במכינות ליישיבה, או לחילופין במסגרות השונות הקיימות בקרב הקהילות כנהוג כיום. אולם 'מִמֶּנּוּ פָּנָה מִמֶּנּוּ יִתֵּד' (זכריה י, ד) לכל הפועלים בשדה החינוך על ערוגותיו הססגוניות - בכל גיל ולכל מסגרת, כמו כן נועדו הדברים לנשות החיל המחנכות בנות ישראל במסירות, ולכל הורה של כל ילד וילדה בכל גיל שהוא.

וכדי להקל על זכירת רשימת הכללים של חינוך **בחיות**, כזה שיחדור עמוק ובעז"ה יחזיק מעמד וימשיך להכות שורשים בלבבות פרחינו, הצגנו אותם על-פי 'צופן' מיוחד שמסתתר במילה אחת:

- החיות -

בנה - חשיבות עצומה במעלה עליונה נודעת למידה טובה זו של **הבנה**, פשוט להבין את הבחור היקר, לתפוס את השוני והפער הַבֵּין-דוֹרִי, מחד. ובנוסף, לחשוב על התכונות היחודיות של הנער הזה בדווקא, ושמא גם קיימים אצלו אי אלו סיפורים אישיים שהספיק לעבור, והמשפיעים עליו היום.

העצמה - כמה אור מעניקים לבחור, כשמחמיאים לו, מעודדים, צופים לו עתיד מזהיר. שנות הנעורים מתאפיינות בכך שהנראות של המתבגר (כיצד אני נראה? מה חושבים עלי?) בעיני

חס אישי ותשומת לב, משמעותם - 'רואים אותך', 'אתה קיים'. ובכלל זה - שאלה כנה בשלומנו של הבחור, התייחסות ושיח מכל סוג שהוא, ללא עירוב הטפות מוסר, ובוודאי לא עקיצות ח"ו. בדרך זו נצליח להעניק תחושה של חשיבות וליצור קשר כזה, שעל בסיסו יהיה החינוך שנעביר, חינוך בעל משמעות אחרת, משמעות של אכפתיות אמיתית.

יְשׁוּרוֹת - "... אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים אֶת הָאָדָם יֶשֶׁר וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשֹׁבוֹת רַבִּים" (קהלת ז, כט). לעתים מרוב החיפוש והדרשה אחרי ההצלחה בחינוך, והנסיון להעלות מוטיבציה, להשליט משמעות וכו', אנו נוטים לנקוט בתכסיסים פתלתלים המכונים מניפולציות. בגמרא (שבת קכט) מצינו את התמיהה 'מבישא מי הוי טבא?!' (וכי דבר שאינו טוב יכול להטיב!). אם כלל זה נזכר בבואינו לחנך - נראה בעזרתנו ית"ש הצלחה בעמלנו!

יראת שמים - "לִכְוּ בְּנֵים שְׁמֵעוּ לִי יְרֵאת ד' אֶלְמַדְכֶם" (תהלים לד, יב). השאיפות בלבבותיהם והתפילות על פיותיהם של הורים יהודיים בכל עת, מכוונות רק לדבר הזה: "וְזַכְּנִי לְגִדְל בְּנֵים וּבְנֵי בְנֵים חֲכָמִים וּבְבוֹנִים. אוֹהֲבֵי ה' יְרֵאֵי אֱלֹקִים. אֲנֹשֵׁי אֱמוּנָה. זָרַע קָדֵשׁ. בְּה' דְּבִקִּים. וּמְאִירִים אֶת הָעוֹלָם בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשָׁיִם טוֹבִים...". התקוה הגדולה אצל כולנו, שלצאצאנו יהיו 'חיים שיש בהם יראת שמים...'. אם כן, שומה עלינו לפקוח עין בכל הקשור לחיזוק הירא'יש של התלמידים.

ובעת שאנו דנים במעלת הענין של חיזוק 'יראת ה' טהורה' אצל בחורי החמד, נעורר בדבר תופעות קשות של פגיעות ח"ו בתמימותם, בטוהרתם ובבריאות נפשם של פרחי ישראל הטהורים (היו לא תהיה). והנה קול דמי אחינו הצעירים הנפגעים זועקים עד לשמים, ולדאבון הלב, הרבה יותר נוח ופופולרי לדון בעניינים אחרים, מאשר בנושא הכאוב של פגיעתן הרעה של 'מחבלים' וטורפי נפשות... החובה להסביר ולשבר את אזנם של צעירינו, בעדינות ובצניעות ראויה, כדי שיהיו חסינים ומוגנים מאירועי 'טרוור' שכאלה, מעשים העלולים להותיר צלקות כואבות בעומק הנפש, והמלוות את הנפגע לאורך ימים ושנים, והתוצאות המרות מי ישורנה - - -

ות! **זֶכֶן - צריכים תמיד לזכור, שכמחנכים נדרש מעמנו - להעביר לילדינו ולתלמידינו תוכן אמיתי ואיכותי.** ואל יעלה על לבנו המחשבה שכאילו נערים בני זמננו לא מעניין אותם שום דבר של רצינות. כי, באמת ההיפך הוא הנכון. צעירינו היקרים, בלבם פנימה מצפים מאיתנו שלא רק נדרוש מהם, נחייב אותם, נתקן תקנות, נקבע כללים, נאכוף הוראות, נדאג למעטפת, למסגרת, לשמו הטוב של המוסד - - - אלא מה שהם בעיקר רוצים, זה שינחילו להם תוכן, ויניכרום דברי אמת' (סוטה ט:). על כגון זה נאמר 'יִתֵּן לְחֶכְמְךָ וְיַחְכֶּם עוֹד'!

ותשובות - הבן החכם שואל ומקשה כדי לדעת ולהבין, זוהי הדרך להחכים. על שאלות יש תשובות, ובהחלט יש לשבח את שואל השאלה. ולכן, לעולם לא נחסום שאלות, ובשום אופן לא נינתן לפונה ושואל השאלות את ההרגשה שכאילו הוא ח"ו 'כופר'. גם אם איננו יודעים את התשובה על שאלת הצורב החכם [שהרי לא את הכל אנו יודעים:], במצב כזה נחשיב את השאלה, ונבטיח בכנות להשיב עליה, או לפחות נפנה את התלמיד למי שכן יודע לענות על שאלתו. ובמידה ונשאלנו שאלה שהיא בגדר המובא בספר בן סירא (חגיגה יג) 'במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור', כלומר שאלה שתשובתה אינה בת תפיסה והשגה לעת עתה - גם זה עצמו ניתן להסביר בטוב טעם ע"י מִשַׁל מתאים. העיקר נימנע מהבאתו של הצעיר למפח נפש, ולתחושה החמוצה שימסתתמין טענותיו' (לשון רש"י, דברים יז, ט), ושכאילו אין תשובות לשאלות.

ותורה - 'טובה תורה מכל סחורה' - וכבר הורו לנו רבותינו ז"ל במשנה (קידושין פב:): "...מניח אני את כל האומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה... **שעומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו**..." שאיפתנו שהתורה תחדור בלבבות צאצאנו עם חשק, עם גישמאק והנאה, (כמובא בהקדמתו של הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זי"ע לספרו 'אגלי טל') שיחושו 'כי הם חיינו' פשוטו כמשמעו. והנחלת הערך הגבוה של 'תורה' כוללת בתוכה לחיות חיי תורה - לְעֵבֶן תורה'דיג, אויסְעֶהאלְטֶען (מותאם-) על פי דרישות התורה בכל צעד ושעל, ובלי לעגל פינות. והצבת השקפת התורה - בכל תחום - מעל כל השקפה אחרת בעולם.

ותפילה - אין דבר שמועיל יותר בכל תחום בחיים כפי שתפילה ושפיכת שיח בפני בורא העולם עוזרת ומושיעה. רבים מצדיקי הדורות התבטאו - כל אחד בסגנונו - שזכו לזרע ברך ה' אך ורק בזכות שפיכת צקון לחשם אל הבורא יתייש. וכאן המקום להעלות על נס את מעלת תפילותיהן של האמהות והסבתות בצירוף דמעות חמות הנשפכות בתמימות מול נרות השבת ובכל הזדמנות אחרת, אלה מלווים את העלם, ומסייעים לנו לעשות את הטוב ביותר עבורו, כדי שיגדל, יצמח ויצליח, ויקדש שם שמים בעולם.

הורים ואנשי חינוך רבים מספרים על כל מיני פעולות חינוכיות שנקטו כלפי צאצאיהם ותלמידיהם, וראו בכך סיעתא דשמיא אדירה, אף שבדיעבד הבינו שהצעד עצמו שנקטו היה בעצם שגוי ולא מומלץ... אך מאחר והיתה זאת לאחר תפילה רותחת על כן במצב הזה 'גם המטאטא יורה' (כמאמר העולם)!

ויה"ר שזוכה לפעול בצורה הנכונה ולחנך חינוך ראוי, וביחיות', וכך לגדל עדרי צאן-קדשים בבריאות רוחנית, נפשית וגשמית. ושהם בעזרת השי"ת יזכו להמשיך ולהנהיג את הדורות הבאים אחריהם, עדי ביאת גואל צדק בב"א.

'נלחמים על הבית' | הבית היהודי כאי של יציבות ורוגע בתוככי סערת המלחמה
האזינו לשלוחת החירום של 'קו עולמות' להורים וילדים
מפי יו"ר מכון 'עולמות' המחנך הרב דוד רוזנברג מאמן ילדים ונוער, מנחה סדנאות לילדים לכישורי חיים ולמידות טובות, ומסייע בהתמודדות מול מצבי חרדה
08.61.61.682
מוגש כשירות לציבור ע"י מכון 'עולמות' - הכשרת צאצאנו לחיים | 0527624095 | machonolamot@gmail.com

אָנָּה הַלֵּךְ דוֹדִי
גליון זה מוקדש לע"נ דודי היקר באדם, הקדיש כל חיינו עד זקנה ושיבה לחינוך תשב"ר
רבי **שפטא זאב** בן רבי **נפתלי** הלוי קוגלמן ז"ל
מזקני וחשובי חסידי קרלין-סטולין, ניו יורק
נלב"ע השבוע ביום כ"ב מר-חשוון תשפ"ד. ווי להאי שופרא דבלי בארעא. ת.נ.צ.ב.ה.

אחינו כל בית ישראל. הנתונים בצרה ובשביה. העומדים בין בים ובין פינפשה. המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרוחה. ומאפלה לאורה. ומשעבוד לגאולה. השתא בעגלא ובזמן קריב, ונאמר אמן.